

FUNDACJA
"Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej w Wąskach i Świątyni Polek"
ul. W. Cieszyńskiego 2
tel.: 85-42-11-11, e-mail: archAK@um.torun.pl
REGON 140002738

Notarijny wpijany do publicznej
zbiorów prof. E. Lewednic
w 1977r.

Zal. 1977
opr. 2012.

to nie VM **AK**
Śląsk

~~VM~~

Śląsk AK

OLSZEWSKA
MARIA

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI 156

OLSZEWSKA

.....
Maria
.....
.....

1./1. Relacja ✓

1/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora

1/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące delatora

II. Materiały uzupełniające relację

III/1. Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5. Inne ✓

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne : ✓ 1

VI. Fotografie

T. 256/WSK

+ Maria Olszewska (25. III. 1905 - 15. XII. 1942 Auschütz)

1/1. - Relacja Marii Olszewskiej, uadestawna u 1977r., opracowana na podstawie listów rodzinnych pner Ernestynę Leszk-Bonarkową z Łódzianina. Kopia maszynopisu (za zgodność podpisana A. Korczyńska. A-4 k. 3, s. 3

- Relacja skrócona A-4, kopia maszynopisu k. 1, s. 1 podpisana pner dwie osoby o tym Korczyńską (drugi podpis nieczytelny)

III/5. Inne: - Wywiad z zeszytu Osięcińskiego nr. 16/1975. Historia Marii Olszewskiej. Kopia maszynopisu A-4 k. 1, s. 1. Pnepsana A. Korczyńska.

- Spis 14 nazisk (1 - Maria Olszewska) - Kopia maszynopisu. A-5, k. 1, s. 1.

V. Karty informacyjne naziskowe - 2.

Relacja o niezwykłej uczestniczącej w walkach o niepodległość

M A R I A O L S Z E W S K A

I. Dane osobiste

1. Maria Olszewska
2. Urodzona 25 marca 1905 roku w Kołomyi woj. lwowskie obecnie ZSSR, zmarła 15 grudnia 1942 r. Oświęcim
3. Córka urzędnika kolejowego.
4. Brak danych
5. Ukończyła Seminarium Nauczycielskie w Kołomyi w 1925 roku
6. Siostra Węgrzycka z domu Olszewska Warszawa Al.

II. Okres przedwojenny do 1.IX.1939 r.

1. Nauczycielka w Lubomi pow. Rybnik, o 1930 r w Radlinie
2. Opiekunka drużyny harcerskiej.
Działalność społeczna skierowana na kształcenie dzieci z rodzin śląskich.

III. Okres okupacji do maja 1945 r.

1. Od listopada 1939 r zamieszkała w Głóżynach w domu Jana Skowronka pomagając prowadzić gospodarstwo,
2. Od początku 1940 roku działalność konspiracyjna SZP-ZWZ, wciągnięta przez Jana Skowronka.
3. Łączniczka SZP-WZ Obwód Wodzisław Inspektorat Rybnik
zbiierała razem z Gertrudą Skowronek fundusze od pracujących Polaków na cele organizacji, rozdzielała zasiłki dla rodzin kto-rych rodzice byli w obozach i więzieniach.
5. Dnia 13 kwietnia 1942 roku została aresztowana razem z Gertrudą Skowronek, więziona w Radlinie, w Rybniku, i w obozie koncentracyjnym Oświęcim-Brzezinka nr ob. 8575. Gestapo w Sosnowcu zawiadomiło siostrę Henrię Olszewską że zmarła 15 grudnia 1942 r. na zapalenie płuc.
Od współtowarzyszek z obozu dowiedziała się siostra że opiekując się chorymi na tyfus zaraziła się i w gorączce w czasie selekcji na rewirze zabrano ją do krematorium i spalono ją żywcem.
Maria Olszewska była oskarżona o zdradę narodu niemieckiego i o zdradę główną ponieważ należała do nielegalnej polskiej organizacji.

Opracowała Ernestyna Lasok-Bonarkowa Wodzisław Sl., ul. _____ na podstawie relacji Salomei Kolarczyk z domu Skowronek i listu siostry Janiny Węgrzyckiej

Urodziła się 25 marca 1905 r w Kołomyji , woj. lwowskie. Ojciec jej był urzędnikiem na kolei. Podczas pierwszej wojny światowej, ze względu na walki frontowe trwające na tamtejszych terenach rodzina Olszewskich była ewakuowana do Węgier, skąd dostała się do Wiednia. Po wojnie powróciła do niepodległej Polski, osiedlając się na dwa lata w Dziedzicach, w pobliżu Zarzecza, gdzie brat Olszewskiego był kierownikiem szkoły. Maria w Dziedzięch-Czechowicach uczęszczała do niższej szkoły średniej. W roku 1920 rodziny Olszewskich wróciła do rodzinnej Kołomyi, gdzie miała swój własny dom. Maria wstąpiła wtedy do państwowego seminarium nauczycielskiego w Kołomyi, kończąc je w 1925 r. Stryj zaprosił ją wówczas na Górną Śląsk. Pracę w zawodzie nauczycielskim rozpoczęła w Lubomiu pow. Rybnik. W 1930 r przeniosła się do szkoły w Radlinie-Mercel /kopalnia Mercel/. Tu pozostała do wybuchu II wojny światowej.

Maria była w szkole opiekunką harcerstwa, poświęcając wiele wolnych chwil młodzieży, szczególnie uczeniu pieśni harcerskich i patriotycznych. Posługiwała się przytym skrzypcami, na których bardzo chętnie grywała. Opiekowała się również zdolnymi uczniami i namawiała rodziców do dalszego ich kształcenia. Studentom, byłym wychowankom, wyczoła książki z własnej biblioteki.

Okupacja hitlerowska zastała Marię w Radlinie. Nadal mieszkała w domu nauczycielskim przy szkole Mercel. Niemiecki kierownik szkoły, Kor, nalegał jednak, aby go opuściła. Żyła w biedzie, tylko z tego , co jej podały polskie ręce. W listopadzie 1939 r odwiedził ją Jan Skowronek z Głożyn. Chciał się przekonać jak żyje. Wzruszył się jej ubóstwem, a pamiętając opiekę nad córką Reginą, która zmarła przed maturą nauczycielską, zaproponował jej mieszkanie w swoim domu. Następnego dnia Skowronkowie przeprowadzili Olszewską. Otrzymała do dyspozycji mały pokój, a utrzymanie miała przy rodzinie Skowronków. Wspierali ją również miejscowi Polacy , zwłaszcza młodzież harcerska. Była również gościnnie przyjmowana przez przez inż Tonkego kierownika laboratorium na koksach .

Ody w sierpniu 1940 Erwin Skowronek ożenił się , Maria pomagała przy szyciu jego żonie Gertrudzie. Dom Skowronków od 1940 r stał się miejscem konspiracyjnych schadzek. Wiosną tegoż roku powstała tajna polska organizacja podziemna, do której wciągnęła się Maria Olszewska pełniąc razem z Gertrudą funkcję łączniczek. Obie , razem z Gertrudą, gromadziły fundusze zbierane od pracujących Pł Polaków, przeznaczane następnie na cele organizacji, również na zasiłki dla rodzin, których żywiciele byli w obozach i więzieniach.

Dnia 13 kwietnia 1942 r., rano, została aresztowana wraz z Gertrudą Skowronek i odwieziona na komendę policji w Radlinie. Po jej odprowadzeniu, zajechał ciężarowy samochód, na który załadowano wszystkie jej osobiste rzeczy i bibliotekę. Materiałów konspiracyjnych w pokoju nie miała. Oskarżono ją o zdradę narodu niemieckiego i zdradę główną, bo należała do nielegalnej polskiej podziemnej organizacji. Z Radlina dostała się do więzienia w Rybniku a stamtąd do obozu koncentracyjnego X w Oświęcimiu-Brzezince. W obozie miała numer 8575.

J-jej siostra Janina, zamężna Berezowska/ mąż zginął w obozie koncentracyjnym w Buchenwaldzie/ , przed wojną również zamieszkała w Radlinie, a od grudnia 1939 r w Sosnowcu. Przybyła do kierownika politycznego w Radlinie, Piwonia, z prośbą o pomoc dla siostry, Marii. Obiecał pomoc pod warunkiem, że Janina przyzna się do narodowości ukraińskiej i podpisze deklarację. Odmówiła. Piwon kazał jej natychmiast opuścić Radlin, bo inaczej dostanie się tam, gdzie jest mąż i siostra, a jej dziecko pójdzie do Kinderheimu X do douczycielski/.

W grudniu 1942 r wszęto ją gestapo w Sosnowcu i oznajmiło, że siostra Maria zmarła 15 grudnia na zapalenie płuc w obozie konc. w Oświęcimiu. Po wywołaniu. J-ania była w Oświęcimiu. Przewodnik po obozie, była więźniarka, opowiedziała jej, że Maria Olszewska została spalona żywcem. Chora na tyfus, miała gorączkę i była nieprzytomna. Wyniesiono ją więc z izby chorych i spalono w krematorium. Była więźniarka oświęcimska, Maria Grzesiewska-Wojciechowska z Biertułtów, po powrocie z obozu opowiadała Janinie, że Maria Olszewska chodziła na rewir z przygotowaną wodą dla Gertrudy Skowronek i jeszcze jednej koleżanki. Przy tej okazji nabawiła się tyfusu, co się stało przyczyną jej zgonu. Maria Olszewska zginęła w wieku lat 37 po ośmiu miesiącach od chwili jej aresztowania. Nie zdradziła tajemnic organizacji.

Na podstawie listu siostry J-aniny Węgrzyckiej dawniej Berezowska z domu Olszewska z dnia 21 kwietnia 1971 r, Warszawa, Al. Skowronek, siostry Gertrudy Skowronek z d. Szostek, zam. Radlin ul. Ernestyna Lesek, Bonarkowa, Wodzisław, ul

za zgodność z oryginałem

A. Korczyńska
Katowice

Zeszyty Oświęcimskie. nr. 16. Wyd. Państwowego Muzeum w Oświęcimiu
str. 49. r. 1975. art: A. Lebda-Wyborna- Poezja powstała w KL Auschwitz
Zespół Materiała sygn/Mat 562 nr inw. 106543

Maria Olszewska

J- jeśli to okupi winy
ja z ochotą biorę krzyż
Byle zawsze bliżej Ciebie
tam ku niebu dążyć wzwyż.
Droga stroma i ciernista
do twych Pani władze bram
ale każda dusza czysta
znajdzie radość - pokój tam
Mimo krat i zamków wielu
Ty przebyszasz ze mną tu
koisz mój ból - i me cierpienie
złą odpędzasz marę snu
Ja Ci wierną zawsze będę
aż do kresu wszystkich dni
Twoje imię w moim sercu
niech jak słońce zawsze lśni.
Skoro tylko brzask jutrzeński
opromieni szary świat -
hymn miłości już Ci śpiewa
każda trawka każdy kwiat.
Rój ptaszycy śławi Mario
Przenajświętsze imię Twe
Na wspomnienie Twoje Pani
wnet pierzchają moce złe.
Strumyk płynąc po kamykach
hymn dziękczynny szmerze Ci -
Dzwonki leśne pieśń Ci dzwonią
i radości ronią łzy.
Konwalijki z leśnych głębi
swe zapachy niosą Ci -
a my Pani dajem w dani
swoje serca - przjm je Ty.
Tam na dworze słońce świeci
wkoło pachną cudne bzy.
J-a wciąż siedzę za tą kratą
i napróżno ronię łzy.
Tam raj jasny i zielony
Tobie Pani poświęcony
tam brzmi radości śmiech srebrzysty
tu panuje mrok wieczysty.
O królowo nieba ziemi
racz otworzyć łask swych zdroje
Niech do stóp Twojego tronu
dojdzie jęk modlitwy mojej.

z Zeszytów Oświęcimskich przepisała

A. Korczyńska

191/50

M A R I A O L S Z E W S K A

I. Dane osobiste

1. Maria Olszewska
2. Urodzona 25 marca 1905 roku w Kołomyi woj. lwowskie obecnie ZSSR, zmarła 15 grudnia 1942 r. Oświęcim
3. Córka urzędnika kolejowego.
4. Brak danych
5. Ukończyła Seminarium Nauczycielskie w Kołomyi w 1925 roku
6. Siostra Węgrzycka z domu Olszewska Warszawa Al.

II. Okres przedwojenny do 1.IX.1939 r.

1. Nauczycielka w Lubomi pow. Rybnik, o 1930 r w Radlinie
2. Opiekunka drużyny harcerskiej.
Działalność społeczna skierowana na kształcenie dzieci z rodzin śląskich.

III. Okres okupacji do maja 1945 r.

1. Od listopada 1939 r zamieszkała w Głożynach w domu Jana Skowronka pomagając prowadzić gospodarstwo,
2. Od początku 1940 roku działalność konspiracyjna SZP-ZWZ, wciągnięta przez Jana Skowronka.
3. Łączniczka SZP-WZ Obwód Wodzisław Inspektorat Rybnik zbierała razem z Gertrudą Skowronek fundusze od pracujących Polaków na cele organizacji, rozdzielała zasiłki dla rodzin kto-rych rodzice byli w obozach i więzieniach.
5. Dnia 13 kwietnia 1942 roku została aresztowana razem z Gertrudą Skowronek, więziona w Radlinie, w Rybniku, i w obozie koncentracyjnym Oświęcim-Brzezinka nr ob. 8575. Gestapo w Sosnowcu zawiadomiło siostrę Marię Olszewską że zmarła 15 grudnia 1942 r. na zapalenie płuc. Od współtowarzyszek z obozu dowiedziała się siostra że opiekując się chorymi na tyfus zaraziła się i w gorączce w czasie selekcji na rewirze zabrano ją do krematorium i spalono ją żywcem.
Maria Olszewska była oskarżona o zdradę narodu niemieckiego i o zdradę główną ponieważ należała do nielegalnej polskiej organizacji.

Opracowała Ernestyna Iasok-Bonarkowa Wodzisław Sl., ul na podstawie relacji Salomei Kolarczyk z domu Skowronek i listu siostry Janiny Węgrzyckiej

Katowice maj 1977.

Raczylich *Węgrzycka*

Maria Olszewska

Janina Węgrzycka z d. Olszewska /siostra/

Jan Skówronek

Gertruda Skowronek

Ernestyna Lasok Bonarkowa

Salomea Kolarczyk

Olszewski

inż. Tomke

Erwin Skowronek

Piwonia

Maria Grzesiewska Wojciechowska

Berczowska

Szostok

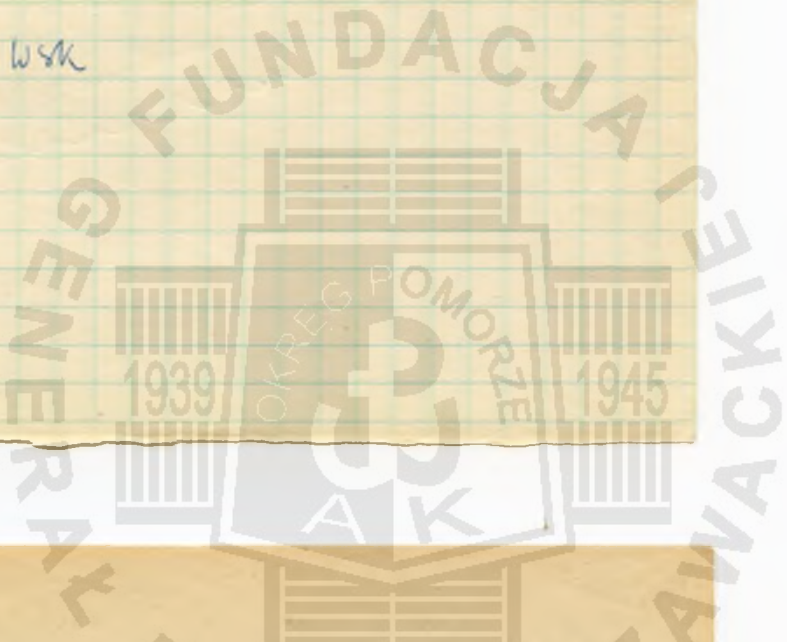
Bonarkowa

rel 191 + Olszewska Maria Rybnik
rel 191 15. XII. 42
Rybnik ZHP
arrest 13 IV 42

wykar Pody WSK

Pole

Olszewska Maria
źródła : Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani
w latach okupacji hitlerowskiej , Kędryna, Sze-
fer, SIM - K-ce , 1971- str 89

Olszewska Maria, ur w 1905 r . Nauczycielka w Radlinie
pow. wodzisławski. Aresztowana w 1940 r, zginęła w
w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu w 1942 r.
/KOF- Wo-50/

+ Olszewska Maria

256

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. 191 Wlask
data wpływu 1977

OLSZEWSKA MARIA

